Miksi OAJ ei kannata kansalais- eikä lakialoitetta?

Nina Lahtinen
va. koulutusjohtaja OAJ
@LahtinenNina

OAJ

Kansalaisaloite haluaa rikosnimikkeeksi koulukiusaamisen/väkivallan.
Se koskisi kaikkea, myös henkistä ja fyysistä väkivaltaa.
Aikuisilla kyse olisi lievästä sekä törkeästä pahoinpitelystä.

Aloitteen sisältö

Me allekirjoittaneet esitämme, että Suomen eduskunta ja hallitus ryhtyy lainvalmistelutoimenpiteisiin koulukiusaamisen sisällyttämiseksi omaksi rikosnimikkeekseen rikoslaissa.

Tämä koskisi kaikkia kiusaamisen äärimmäisiä muotoja, niin henkistä kuin fyysistä väkivaltaa. Lakiin kirjattuna lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä olisi selkeä ja yksiselitteinen velvollisuus puuttua tilanteisiin ja viedä asioita eteenpäin. Samalla kehitettäisiin moniammatillista yhteistyötä koulun, poliisin ja sosiaaliviranomaisten kesken.

Koulukiusaaminen-terminä piilottaa taakseen henkistä ja fyysistä väkivaltaa aina nolaamisesta ja juorujen levittämisestä lyömiseen ja tönimiseen asti. Aikuisten maailmassa kyse olisi lievästä sekä törkeästä pahoinpitelystä tai kunnianloukkauksesta.

Koulussa tehty lievä tai törkeä pahoinpitely
on lievä tai törkeä pahoinpitely.
Ei kiusaamista.

Kiusaamiseksi ei pidä nimittää tekoja, jotka eivät sitä ole.

Koulu tekopaikkana tai lapsi kohteena ei muuta väkivallantekoa kiusaamiseksi.

OAJ

Lakialoitteessa esitetyt teot on jo rikoslaissa kriminalisoitu. Ei pidä muuttaa, eikä kutsua koulukiusaamiseksi tekoja, jotka eivät sitä ole.

- **7 a § Koulukiusaaminen**
- Joka kohdistaa toistuvasti toiseen henkilöön jonkin tai joitakin tämän pykälän toisessa momentissa mainituista teoista niin, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa, kärsimystä tai pelkoa loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa tai uhkaamaan loukattua, ja nämä teot tapahtuvat kouluympäristössä tai henkilöt tuntevat toisensa koulun kautta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, *koulukiusaamisesta* sakkoon.

Koulukiusaamisen tekoja ovat:

- **1) ruumiillisen väkivallan tekeminen** toiselle taikka tällaista väkivaltaa tekemättä toisen terveyden vahingoittaminen niin, että aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan;
- 2) valheellisen tiedon tai vihjauksen esittäminen toisesta siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, taikka muuten kuin aiemmin tässä kohdassa mainitulla tavalla toisen halventaminen;
- 3) toisen yksityiselämästä tiedon, vihjauksen tai kuvan esittäminen oikeudettomasti joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai muuten toimittamalla lukuisten ihmisten saataville siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa;
- 4) **toisen pakottaminen oikeudettomasti väkivallalla** tai uhkauksella tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin;
- 5) toisen pakottaminen muulla kuin 31 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla uhkauksella luopumaan taloudellisesta edusta, johon rikoksentekijällä tai sillä, jonka puolesta hän toimii, ei ole laillista oikeutta;
- 6) aseen nostaminen toista vastaan tai muulla tavoin toisen uhkaaminen rikoksella sellaisissa olosuhteissa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa;
- 7) liikkumavapauden riistäminen toiselta oikeudettomasti sulkemalla sisään, sitomalla, kuljettamalla johonkin tai muulla tavoin tai toisen eristäminen tämän ympäristöstä;
- 8) toisen omaisuuden hävittäminen tai vahingoittaminen oikeudetta tai tietovälineelle tallennetun tiedon tai muun tallennuksen oikeudeton hävittäminen, turmeleminen, kätkeminen tai salaaminen toisen vahingoittamiseksi;
- 9) **irtaimen omaisuuden anastaminen toisen hallusta;**
- 10) toisen irtaimen omaisuuden taikka kiinteän koneen tai laitteen käyttäminen luvatta;
- 11) toisen kotirauhan häiritseminen soittamalla puheluita tai lähettämällä matkapuhelimeen viestejä.

Rikoslaki

21 luku Henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista

- 5 § Pahoinpitely, 6 § Törkeä pahoinpitely 7 § Lievä pahoinpitely
- 10 § Vamman tuottamus 11 § Törkeä vammantuottamus
- 12 § Tappeluun osallistuminen
- 13 § Vaaran aiheuttaminen

24 luku Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisesta

- 1 § Kotirauhan rikkominen 1 a § Viestintärauhan rikkominen
- 2 § Törkeä kotirauhan rikkominen
- 8 § Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen
- 9 § Kunnianloukkaus 10 § Törkeä kunnianloukkaus

25 luku Vapauteen kohdistuvista rikoksista

- 7 § Laiton uhkaus
- 7 a § Vainoaminen
- 8 § Pakottaminen

28 luku Varkaudesta, kavalluksesta ja luvattomasta käytöstä

- 1 Varkaus 2 § Törkeä varkaus 3 § Näpistys

OAJ

Esimerkiksi väkivaltaa tai varkautta **ei** pidä ryhtyä kutsumaan koulukiusaamiseksi.

Koulussa tapahtunut väkivaltatapaus on rikos. Sen tutkiminen kuuluu poliisille jo nyt.

- Alle 18-vuotiaaseen kohdistuva lieväkin väkivallanteko on yleisen syytteen alainen.
- Poliisilla on velvollisuus tutkia tapaus, kun se saa siitä tiedon.
- Jokaisella koululla ja oppilaitoksella pitää olla tiivis ja hyvä yhteistyö muun muassa nuoriso- ja sosiaalitoimen, lastensuojelun sekä poliisin kanssa.
- Pidämme välttämättömänä sitä, että tilanteessa, jossa kiusaaminen jatkuu, nämä viranomaiset tekevät yhteistyötä yhdessä koulun henkilöstön ja oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa.
- Olemme kannattaneet ja edelleen kannatamme sisäisen turvallisuuden selonteossa olevaa esitystä siitä, että nuorten rikoskierrettä ehkäisevä **ankkuritoiminta laajennetaan** vahvemmin osaksi koulujen ja oppilaitosten kiusaamisen vastaista toimintaa, ja **vahvistetaan poliisin ja koulujen välistä yhteistyötä laajasti muun muassa kummipoliiseilla.**

Jokaisella koululla ja oppilaitoksella pitäisi olla nimetty oma kummipoliisi.

OAJ

Kiusaamisen kriminalisointi siirtäisi selvittämisvastuun poliisille

- Mikä tämän jälkeen jäisi koulun henkilökunnan rooliksi kiusaamistapauksissa?

- Rikosten selvittäminen kuuluu poliisille.
- Todennäköistä olisi, että asioiden tutkiminen ja selvittäminen poliisin toimesta vie useita kuukausia. Tämä ei ole oppilaiden edun mukaista.
- Kiusaamiseen on puututtava välittömästi.
- **Vakava ja pitkään jatkunut kiusaaminen täyttää usein jonkin rikostunnusmerkistön jo nyt.**
- **Poliisi voidaan aina pyytää mukaan selvittämään koulussa tapahtuneita kiusaamistilanteita jo nyt.**

On välttämätöntä, että tilanteessa, jossa kiusaaminen jatkuu tai täyttää jonkin rikostunnusmerkistön, vähintään poliisi ja lastensuojelu tekevät yhteistyötä koulun henkilöstön ja oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa.

OAJ

Rehtorilla ja opettajalla on velvollisuus

LAINSÄÄDÄNNÖN MUKAAN

- **ilmoittaa** tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle
- **ilmoittaa** poliisille sekä lastensuojeluun jos rehtori tai opettaja saa tietää oppilaaseen kohdistuneesta väkivallan teosta tai seksuaalisesta hyväksikäytöstä

VALTAKUNNALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MUKAAN

Koulussa on oltava suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Siinä on kerrottava kuinka koulussa:

- **Ennaltaehkäistään** oppilaiden keskinäistä sekä oppilaiden ja aikuisten välistä väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää
- **Puututaan** oppilaiden keskinäiseen sekä oppilaiden ja aikuisten väliseen kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään
- **Käsitellään** oppilaiden keskinäistä ja oppilaiden ja aikuisten välistä väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- **Järjestetään yksilöllinen tuki**, tarvittava hoito, muut toimenpiteet sekä **jälkiseuranta** sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- **Tehdään yhteistyötä huoltajien ja viranomaisten kanssa (esim. sosiaalitoimi, lastensuojelu, poliisi…)**
- **Toteutetaan suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen** kaikille tahoille
- **Tapahtuu suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.**

1.8.2022 tulossa voimaan perusopetus- lukio ja ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön oppijalle kielto kiusata ja syrjiä.

*Oppilaan/opiskelijan on **käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä** sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.*

OAJ

Opetuksen järjestäjä työnantajana vastaa:

- suunnitelmien lain mukaisuudesta

- henkilöstönsä osaamisen ylläpidosta ja kehittämisestä kuinka ennaltaehkäistä, puuttua ja seurata väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää ja varmistaa, etteivät ne jatku

- henkilöstö osaa toimia yhteistyössä poliisin, lastensuojelun ja sosiaalitoimen sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa

Mitä pitäisi tehdä, jotta ennaltaehkäisy ja puuttuminen olisi nykyistä paremmin mahdollista?

1. Säädettävä opettaja ja rehtori mitoituksesta suhteessa oppilasmäärään

Näin turvataan

- pienemmät opetusryhmät,
- opettajalle aikaa ja mahdollisuus huomioida oppilas
- opettajalle mahdollisuus havaita paremmin kiusaamista ja tehdä yhteistyötä kotien kanssa sekä
- opettajalle mahdollisuus toimia mentorina tai saada mentorointia

Mitä pitäisi tehdä, jotta ennaltaehkäisy ja puuttuminen olisi nykyistä paremmin mahdollista?

2. Lisätä valtakunnalliseen tuntijakoon tunteja, jotka käytetään oman ryhmän kanssa mm.

- tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun,
- empatiakyvyn vahvistamiseen,
- ryhmäytymiseen,
- vahvistamaan kaikkien kouluyhteisössä toimivien kiusaamisen ehkäisyä, tunnistamista, puuttumistaitoja ja seurantaa

- Yhden vuosiviikkotunnin lisääminen maksaa n 6 miljoonaa euroa/vuosi.

Mitä pitäisi tehdä, jotta ennaltaehkäisy ja puuttuminen olisi nykyistä paremmin mahdollista?

3. Pidetään huoli oppilaan koulukuntoisuudesta muun muassa

- lisäämällä erityisopettajien antamaa tukea
- lisäämällä pienryhmiä/erityisluokkia
- turvaamalla riittävä määrä paikkoja sairaalakouluissa sekä niiden yhteistyö koulujen kanssa
- antamalla jokaiselle oppilashuollon psykologia ja/tai kuraattoria tarvitsevalle mahdollisuus käyttää tarpeen mukaisesti näitä palveluja
- antamalla jokaisella mahdollisuus päästä nopeasti mielenterveys- sekä päihdepalvelujen ja muiden tarvitsemiensa tukimuotojen piiriin

Mitä pitäisi tehdä, jotta ennaltaehkäisy ja puuttuminen olisi nykyistä paremmin mahdollista?

4. Viranomaisyhteistyö toimivaksi

- Laajennettava ankkuri-toimintaa
- Annettava jokaiselle koululle kummipoliisi
- Sosiaalitoimen ja lastensuojelun tuki ja apu koulun sitä pyytäessä

Mitä pitäisi tehdä, jotta ennaltaehkäisy ja puuttuminen olisi nykyistä paremmin mahdollista?

5. Aluehallintovirastolle oma aloitteinen puuttumisoikeus

- Opetustoimen laillisuusvalvontaa on vahvistettava.
- Nykyisen aluehallintoviraston puutteelliseen toimivaltaan perusopetuksen ja toisen asteen ohjaus-, valvonta ja puuttumisoikeuden osalta on kiinnitetty huomiota jo useita kertoja eri yhteyksissä.
- Sivistysvaliokunta toi esille viimeksi nyt helmikuussa antamassaan mietinnössä (SivM 1/2022), että aluehallintoviranomaisen toimivalta valvoa oma-aloitteisesti koulujen ja oppilaitosten toimintaa voisi olla yksi keino vähentää niissä esiintyvää epäasiallista käytöstä. Tehokas valvonta on oikea-aikaisen puuttumisen ohella tärkeä osa lapsen ja nuoren oikeusturvaa.

OAJ

→ oaj.fi
→ opettaja.fi

Tule mukaan!
Facebook / Twitter / Instagram
@oajry

